

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Årsrapport 2000 Socialtjänsten i Skåne län

Skåne län i utveckling

Inga-Lill Leierth

Rapport 2001:15
ISSN 1402-3393

ÅRSRAPPORT 2000

SOCIALTJÄNSTEN I SKÅNE LÄN

Länsstyrelsens årsrapport för 2000 är en sammanfattande redovisning och bedömning av utvecklingen inom socialtjänsten i Skåne län. Länets storlek med sina 33 kommuner innehåller stora variationer vad avser befolkningsstorlek och struktur. Här finns rikets tredje stad Malmö, där 34 % av befolkningen har utländsk härkomst. I länet är 20 % av befolkningen av utländsk härkomst. Länets minsta kommun Perstorp har ca 7000 invånare. Under året flyttade drygt 7000 människor till Skåne och då framförallt till södra och västra delarna.

Mot bakgrund av ovanstående är det därför svårt att ge en entydig bild och bedömning av tillståndet i länet. Förutsättningarna för socialtjänsten varierar kraftigt.

Årsrapporten grundas bland annat på den verksamhetstillsyn inom olika sakområden som genomförts under året, på enskilda tillsynsbesök, på iakttagelser gjorda i samband med kommunbesök, i kontakter med enskilda, handläggare och politiker.

Socialstyrelsen som har ansvaret för den nationella tillsynen sammanställer samtliga länsstyrelsers rapporter.

Målet för Länsstyrelsens tillsynsverksamhet är att uppnå rättssäkerhet, laglighet och kvalitet inom kommunernas socialtjänst och den offentligt och enskilt drivna vården. Insatserna från Länsstyrelsens sida ska också bidra till kunskapsutveckling inom länet.

Länsstyrelsen är medveten om att rapporten kan uppfattas som mycket kritisk. Det är dock viktigt att lyfta fram de brister och förbättringsområden som kommit fram vid tillsynen och förhoppningsvis därvid uppmärksamma länets ansvariga på angelägna områden att se över eller förändra.

- Under år 2000 fördelade Länsstyrelsen 6,3 miljoner kronor i utvecklingsbidrag till 19 kommuner och 7 stadsdelar i Malmö. Prioriterade områden var;
- Utveckling av olika typer av mellanvård
- Unga kvinnor som är i riskzonen och ännu ej har utvecklats i sin kvinnoroll
- Barn till missbrukare eller psykiskt störda föräldrar
- Verksamhet som kombinerar stöd- och behandlingsinsatser med olika typer av arbete/sysselsättning
- Projekt som syftar till omvårdnad och social träning av tunga missbrukare
- Utveckling av kvalitetsarbete

Det pågår ett omfattande och gediget utvecklingsarbete i kommunerna med många engagerade handläggare.

Motbilden är bristande resurser, hög arbetsbelastning, stress. Bristande resurser, som medför att olika gruppers behov och rättigheter ställs mot varandra. Hårda prioriteringar sker ofta när det gäller ekonomiskt bistånd, hemtjänstinsatser, boenden för olika grupper, behandlingshem för grava missbrukare, förebyggande insatser för barn och ungdomar. Allt detta får till följd att klyftorna mellan grupper av människor ökar.

Det är angeläget att kommuner utvecklar sitt kvalitetsarbete, att brukare får komma till tals om hur de upplever kontakten och insatserna från socialtjänsten.

Under år 2000 har följande tillsynsverksamhet bedrivits;

- Verksamhetstillsyn av äldreomsorgen i 20 kommuner samt tre stadsdelar i Malmö
- Verksamhetstillsyn tillsammans med RT-enheten av äldreomsorg och äldreomsorg i särskilt boende i stadsdelen Limhamn- Bunkeflo (entreprenadverksamhet)
- Verksamhetstillsyn tillsammans med RT-enheten av äldreomsorg och äldreomsorg i särskilt boende i Burlöv- uppföljning av tidigare tillsyner 1996 och 1998
- Verksamhetstillsyn av missbruksvården i 8 slumpvis utvalda kommuner
- Verksamhetstillsyn tillsammans med RT-enheten av den psykiatriska öppenvården i stadsdelen Centrum i Malmö
- Verksamhetstillsyn av insatsen råd och stöd enligt LSS
- Samlat in och sammanställt uppgifter om antalet anmälningar/ansökningar, familjehemsplaceringar och LVU-domar angående barn och ungdomar i länet.
- Verksamhetstillsyn av all privat vårdverksamhet och viss offentlig vård rörande barn och ungdomar i länet
- Individuell tillsynverksamhet, drygt 300 ärenden
- Intervjuer med 62 klienter om bemötande på 10 stadsdelar i Malmö
- Kartläggning av kommunernas insatser för våldsutsatta kvinnor
- Kartläggning av antalet ej verkställda domar och beslut enligt §9 LSS och 6f SOL

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattande bedömning av genomförd tillsyn	1
Äldreomsorg	1
Missbruk	1
Psykatri	2
Handikappomsorg	2
Barn och unga	3
Ekonomiskt bistånd	3
Våld mot kvinnor	4
Övrigt	4
Individ och Familjeomsorg (IFO)	5
Ekonomiskt bistånd	5
<i>Tillsyn som genomförts</i>	5
<i>Positiv kritik</i>	5
<i>Negativ kritik</i>	5
<i>Positiva utvecklingstendenser</i>	6
<i>Förbättringsområden</i>	6
Barn, unga och familj	6
<i>Genomförd tillsyn</i>	6
<i>Positiv kritik</i>	7
<i>Negativ kritik</i>	7
<i>Positiva utvecklingstendenser</i>	8
<i>Förbättringsområden</i>	9
Familjerätt och Familjerådgivning	9
<i>Genomförd tillsyn</i>	9
<i>Positiv kritik</i>	10
<i>Förbättringsmöjligheter</i>	10
Vuxna missbrukare	10
<i>Tillsyn som genomförts</i>	10
<i>Positiv kritik</i>	11
<i>Negativ kritik</i>	11
<i>Positiva utvecklingstendenser</i>	11
<i>Förbättringsområden</i>	11
Äldreomsorg	12
<i>Genomförd tillsyn</i>	12
<i>Positiv kritik</i>	12
<i>Negativ kritik</i>	13
<i>Positiva utvecklingstendenser</i>	14
<i>Förbättringsområden</i>	14

Psykiskt funktionshindrade	14
<i>Tillsyn som genomförts</i>	14
<i>Positiv kritik</i>	15
<i>Negativ kritik</i>	15
<i>Positiva utvecklingstendenser</i>	15
<i>Förbättringsområden</i>	15
Handikappomsorg	16
<i>Genomförd tillsyn</i>	16
<i>Positiv kritik</i>	16
<i>Negativ kritik</i>	17
<i>Förbättringsområden</i>	17
Våld mot kvinnor	17
<i>Genomförd tillsyn</i>	17
<i>Positiv kritik</i>	18
<i>Negativ kritik</i>	18
<i>Förbättringsområden</i>	18
Bilaga: Telefonstatistik	

Sammanfattande bedömning av genomförd tillsyn

Äldreomsorg

Kvaliteten inom äldreomsorgen i länets 33 kommuner ser olika ut. Brister finns i varierande grad vad gäller dokumentation och handläggning, som är viktiga för den enskildes rättssäkerhet. Det systematiska kvalitetsarbetet har kommit olika långt.

I sju av de granskade tjugo kommunerna riktades allvarlig kritik över att beslut om särskilt boende eller hemtjänstinsatser inte verkställts.

Kommunernas uppsökande verksamhet när det gäller de äldre behöver utvecklas.

Totalt sett har kommunerna höga ambitioner och arbetar planmässigt med att tillhandahålla insatser för de äldre. Ansökningarna om insatser handläggs nästan undantagslöst väldigt snabbt. Kommuner med otillräckligt antal särskilda boendeformer har haft problem med hur de ska hantera dessa ärenden och hur besluten ska utformas. För att tillgodose den enskildes rättssäkerhet anser Länsstyrelsen att när den enskilde har behov av plats kan kommunen bifalla ansökan endast om plats kan erbjudas inom tre månader. I annat fall bör ansökan avslås och besvärshänvisning lämnas.

Ett problem för kommunerna är brist på utbildad personal och svårigheter att rekrytera. Förutsättningarna för vårdpersonalen att hinna med att utföra de insatser som beviljats är olika beroende på kommun. I var tredje kommun upplever personalen arbetet som tungt och stressigt.

Kvaliteten inom den enskilt drivna vården för de äldre håller sammantaget en jämn och bra nivå. Under årets tillsyn har dock ett antal hem uppmärksammats för brister framförallt när det gäller boendestandarden. I några fall har Länsstyrelsen riktat allvarlig kritik, då kravet på förbättringar inte har hörtsammats.

Kompetensen på personalen är på många hem för låg. I flera av verksamheterna har Länsstyrelsen haft synpunkter på bemanningen utifrån den målsättning som de har att leva upp till.

Jämfört med den tillsyn som genomfördes 1998 har boendestandarden samt kompetensen hos personalen förbättrats.

Ett problem som är generellt när det gäller många särskilda boendeformer och vissa HVB i privat regi är att målgrupperna och åldersspridningen är alltför stor, vilket är mycket otillfredsställande

Eftersom gynnande beslut om tillstånd inte kan ändras kan Länsstyrelsen endast föra diskussioner med ägarna och kommunerna.

Kommunerna, som har det primära tillsynsansvaret måste förbättra kunskaperna om den enskilt drivna vården, ta ansvar för upprättande av individuella vårdplaner för de personer som beviljats platser.

Missbruksvården

I de åtta granskade kommunerna kan konstateras att insatserna som den enskilde erhåller stämmer väl med det han eller hon önskar, vilket är positivt. Barnperspektivet är också överlag uppmärksammat. Många av de granskade kommunerna har också många egna verksamheter som fungerar bra och fyller ett stort behov.

De brister som konstateras hänförs ofta till bristfällig dokumentation, svårlästa journaler, avsaknad av vårdplaner.

Hemlösheten i framförallt de större städerna är ett växande problem. Det är oacceptabelt att människor ska behöva sova utomhus. Alltfler kvinnor med missbruks- och psykiska problem är hemlösa, vilket är mycket oroande. Socialtjänsten måste i samverkan med andra arbeta aktivt för att ordna boenden och erbjuda behandling eller andra insatser.

Som en motbild till resultatet av den genomförda verksamhetstillsynen finns ett antal individuella ärenden där allvarlig kritik har riktats för att ha underlåtit att utreda och genomföra adekvata behandlingsinsatser för missbrukare med svåra missbruksproblem i form av heroin, amfetamin mm.

I och med att Öresundsbron tagits i bruk är det lättare för ungdomar att förflytta sig mellan Skåne och Köpenhamn. Under juli och augusti 2000 gjorde Tullverket 356 st narkotikabeslag i hela Skåne. Av dessa utgjorde 293 st cannabis/marijuana. Siffran kan jämföras med 1997, då totalt 717 beslag av cannabis gjordes under hela året.

Många kommuner vittnar om ett ökat narkotikamissbruk bland ungdomar och yngre vuxna, vilket är mycket oroande

Psykiatri

En stor grupp psykiskt funktionshindrade är utan strukturerad sysselsättning stora delar av sin dag, vilket inte överensstämmer med psykiatireformen. Det bör finnas fler boendalternativ och det finns stort behov av personliga ombud, som kan stötta vid ex myndighetskontakter. Endast 12 personer tog själva kontakt med Länsstyrelsens telefonjour. Behovssituationen är dåligt kartlagd.

Ett strukturerat samarbete mellan psykiatri, socialtjänst, försäkringskassa, arbetsförmedling och brukarorganisationer är en nödvändighet för att skapa möjligheter och förbättringar för de psykiskt funktionshindrade.

Totalt i länet finns tillstånd för 1431 platser i särskilda boendeformer. Av dem har 68 % tillstånd för en blandning av dementa och psykiskt funktionshindrade och 35% av dessa är platser för enbart funktionshindrade. Många uppfyller inte kravet på fullvärdiga boenden. I en granskad verksamhet finns utslussningslägenheter med 12 platser. Som längst hade en person bott i 16 år, vilket inte är acceptabelt.

Handikappomsorg

I den verksamhetstillsyn som genomförts avseende insatsen råd och stöd enligt LSS för personer med olika psykiska och fysiska funktionshinder konstateras att den enskildes rättssäkerhet behöver stärkas i samband med ansökan, beslut och verkställighet. Handläggningstiderna är i flera ärenden alltför långa.

Det är positivt att Region Skåne beslutat att kartlägga icke aktuella gynnande beslut.

De team som utför insatserna har tillgång till expertkunskap, vilket är positivt. Kunskapen hos kommunala företrädare behöver förbättras vad avser teamens arbetssätt.

I ett antal ärenden under året har allvarlig kritik utdelats för att verkställighet av domar och beslut om personlig assistent och ledsagarservice, bostad med särskild service inte skett eller att handläggningstiden varit alltför lång.

Vid årsskiftet 1999 fanns 171 beslut enligt §9 LSS som ej var verkställda. Vid samma tidpunkt var 34 domar ej verkställda. Av de ej verkställda domarna gällde 26 bostad med särskild service. Siffrorna speglar en verklighet, som är högst otillfredsställande för människor med psykiska och begåvningsmässiga funktionshinder. Förutom resursbrist när det gäller boenden uppger kommunerna att det är svårt att rekrytera kontaktpersoner och ledsagare.

Barn och unga

Kvalitén på Skånes hem för vård eller boende för barn och ungdomar måste utvecklas. Barnkonventionen har med några få undantag inte fått någon genomslag i verksamheterna. Utbildningsnivån måste höjas avseende all personal. Kvalitetssystem och modeller för resultatutvärdering måste införas i verksamheterna och tillämpas fortlöpande.

Från den statistik som inhämtats och sammanställts noteras att många anmälningar inte leder till utredning. Många av dem kommer från sjukvården, polisen, skolan.

Antalet omedelbara omhändertagande av barn (151) har minskat med 14% jämfört med 1998. Det är anmärkningsvärt att andelen barn som får vård på grund av miljöindikation har minskat markant medan andelen med beteendeindikation har ökat. Socialnämnderna har i flera fall än tidigare sökt vård på båda indikationerna men detta har inte fått genomslag i domarna.

I flera individuella tillsynsärenden har allvarlig kritik avgivits.

Det har handlat om underlåtenhet i handläggning, bristfälliga utredningar och analyser om barns och ungdomars behov, vilket medfört allvarliga konsekvenser för de inblandade barnen/ungdomarna

Kommunerna har stora problem att rekrytera och att ge stöd till familjehemsvården i länet. I Skåne har den offentligt drivna HVB-vården för tonåringar minskat. I viss mån har detta även skett för de yngre barnen. Utvecklingen för dessa har gått mot företrädesvis utredningsuppdrag.

Ekonomiskt bistånd

Drygt 100 individuella klagomålsärenden har under året handlagts. I 25 av dem fanns skäl till kritik och i fyra av dem allvarlig kritik. Klagomålen handlade ofta om en kombination av saker den enskilde var missnöjd med. Dåligt bemötande, lång handläggningstid, för lite ekonomiskt bistånd, avslag den enskilde inte kunde förstå eller acceptera, avsaknad av respekt för den enskildes integritet etc.

Arbetslösheten har minskat kraftigt i länet som helhet och den öppna arbetslösheten är nere på 4,3% jämfört med rikets 3,5%. Socialbidragskostnaderna har sjunkit och antalet bidragshushåll minskat. För vissa grupper, däribland invandrare, är det fortfarande svårt och de blir kvar i bidragsberoende.

De många klagomålen till Länsstyrelsen vittnar om en hårdhet och snävhet i bedömningar om rätt till socialbidrag, samt en avsaknad av barnperspektiv. Samtalen och skrivelserna andas också uppgivenhet och stor misstro.

Under augusti/september intervjuades sammanlagt 62 personer i receptionerna på Malmös 10 stadsdelar. Syftet var att fånga hur människor upplever att de blir bemötta och vad de ansåg vara viktigt i kontakten med socialtjänsten. Länsstyrelsen konstaterade att det finns stora variationer i hur klienterna bemötts av sina socialsekreterare och av övrig personal. Bemötandet sträcker sig från inkännande och empatiskt till kränkande och nedlåtande.

En kvinna i väntrummet sa ”Hit kommer alla som är fattiga”
Det är viktigt att socialtjänsten ständigt arbetar med bemötandefrågorna. I lägen av stress och stor arbetsbelastning är det lätt att låta det gå ut över de svagaste, de som behöver samhällets stöd.

Våld mot kvinnor

Länsstyrelsen gick ut med en enkät till samtliga kommuner med frågor om hur stödet och insatserna till våldsutsatta kvinnor såg ut. Resultatet visade på ganska stora variationer i hur långt kommunerna kommit i sitt arbete. Många kommuner har utarbetat handlingsprogram, vilket är positivt. Många kommuner saknar information om vart man kan vända sig. Anmärkningsvärt många kommuner med en hög andel utländska medborgare saknade information på språk som förekommer i kommunen.

En fördjupad kunskap och förståelse på många områden behövs. Våld i familjen är ett stort samhällsproblem med livslånga lidanden och konsekvenser för alla inblandade. Om metoder utvecklas för att bekämpa våldet förs det sociala arvet inte vidare av barnen. Detta är mycket angeläget.

Socialtjänstens roll måste bli mer offensiv.

På många håll pågår ett intensivt förebyggande arbete, vilket är positivt. Malmö har en mycket bra samverkansmodell och överenskommelse med polisen.

Övrigt

Under året har drygt 5000 samtal kommit till sociala funktionen på Länsstyrelsen. Samtalen från enskilda personer har minskat, vilket är ett observandum. De flesta samtalen handlar om ekonomiskt bistånd, följt av barnavård, missbruk, äldreomsorg och LSS. Klagomålen har minskat och rådgivning har ökat.

I årets olika verksamhetstillsyner har jämställdhets, barnperspektivet – och integrationsfrågor beaktats. Länsstyrelsen hoppas att, genom att ha uppmärksammat frågorna vid besöken med handläggare, kunna bidra till en ökad medvetenhet.

INDIVID OCH FAMILJEOMSORG (IFO)

EKONOMISKT BISTÅND

Tillsyn som genomförts

Drygt 100 individuella tillsynsärenden har avgjorts under året. Av dem fanns det anledning att i 25 ärenden rikta kritik och av de 25 var 8 med allvarlig kritik. I ärenden med allvarlig kritik har oftast besök och samtal med socialnämnd, chef och handläggare ägt rum. Syftet har varit att i dialog diskutera det enskilda tillsynsärendet och bidra till kunskapsutveckling.

Som ett led i en kvalitetsutbildning som Länsstyrelsens socialkonsulenter deltagit i, genomfördes intervjuer med klienter om bemötande på Malmös 10 stadsdelar.

1230 samtal till sociala funktionen handlade om ekonomiskt bistånd.

Länsstyrelsen har också under året gått ut med en informationsskrivelse om hur socialnämnderna bör handlägga ärenden med återkrav av beviljat försörjningsstöd i allmänhet och i synnerhet till studerande.

Positiv kritik

Många kommuner har ett väl utvecklat samarbete med Arbetsförmedling, Försäkringskassa och olika intresseorganisationer. Ett aktivt medvetet arbete pågår för att hitta alternativ till socialbidrag, följa upp och stödja socialbidragstagare. Olika projekt finns, som i sin förlängning medför att människor kommer bort från bidragsberoende.

Av de 62 personer, som intervjuades under en dag på Malmös 10 stadsdelar var det några som uppgav av de blev bra bemötta, att personalen var trevlig och gav god information. De fick berätta om sin situation och de fick besökstid snabbt. En del har mycket god kontakt med sina socialsekreterare. De får tillräckligt med tid för sina ärenden. De blir bemötta med respekt och får det de har rätt till.

Negativ kritik

I fyra ärenden har länsstyrelsen riktat allvarlig kritik. I ett fall handlade det om ett överklagande, där socialnämnden dröjde nio månader med att skicka den vidare till Länsrätten, vilket är högst allvarligt och medför betydande rättsosäkerhet för den enskilde. I det andra ärendet kritiserades nämnden allvarligt för att ha fattat felaktigt beslut, att inte nämnden ordnade så att elen kopplades på före julhelgen. Det dröjde tre veckor innan den klagande fick kontakt med handläggare. Personen ansåg sig också ha blivit nonchalant och dåligt bemött. I det tredje ärenden hade socialnämnden inte beaktat domskäl efter ett överklagande och i övrigt avslagit en ansökan utan ett underlag som visade på hur personens behov av försörjningsstöd kunde tillgodoses på annat sätt. I det fjärde och sista ärendet kritiserades nämnden allvarligt för att ha underlåtit att meddela beslut om avslag på del av hyreskostnad samt för att inte ha informerat om möjligheten att överklaga.

Av de 1230 samtal till sociala funktionen har 385 varit klagomål från enskilda. Klagomål, som vittnar om långa handläggningstider, avsaknad av beslut, dåligt bemötande, snäva socialbidragsbedömningar, svårigheter att komma i kontakt med socialtjänstens handläggare.

Av de 62 intervjuerna som genomfördes var det många som dragit sig i det längsta för att gå till socialtjänsten, de skäms för att söka socialbidrag. Flera uppger att personalen var stressade och inte tog sig tid för dem. Socialtjänsten är dålig på att informera om de rättigheter man har till olika typer av bistånd. Flera talar om svårigheter att komma fram till socialtjänsten per telefon. En del har inte ens telefon.

Flera uppger att de tycker att det är för lite personlig kontakt.

Samtalen till sociala funktionen från handläggare inom socialtjänsten har ökat och uppgår till 41% av samtliga samtal. Det ger anledning till funderingar om arbetsledningens tillgänglighet och kompetens för råd och stöd.

Positiva utvecklingstendenser

Den nedgång i arbetslöshet som sker och de minskade socialbidragskostnaderna ger hopp om att det utvecklings- och metodarbete som pågår i de flesta kommuner för att minska socialbidragsberoendet kan ges ytterligare kraft och resurser.

På många håll finns en medvetenhet och ett utvecklat arbetssätt med informationsöverföringar mellan de specialiserade enheterna i syfte att åstadkomma helhetsbedömningar och uppmärksamma behov av andra insatser än försörjningsstöd vilket är positivt.

Förbättringsområden

Handläggning och dokumentation behöver förbättras för att tillgodose kravet på rättsäkerhet och laglighet för den enskilde.

Barnperspektivet behöver lyftas fram

Diskussioner om bemötandefrågor måste hållas levande och klientundersökningar behöver göras regelmässigt

Personal med erfarenhet och goda sociala kunskaper behövs till socialbidragshandläggningen

Även grupper som arbetar med socialbidragshantering bör ha tillgång till extern handledning

Kommunerna bör arbeta fram egen klagomålshantering

BARN OCH UNGA

Genomförd tillsyn

Länsstyrelsen har under året samlat in statistik som rör barn och unga och presenterat i en rapport innehållande tre delrapporter. Den första rapporten handlar om hur socialtjänsten får kännedom om barn och ungas behov av stöd och skydd och hur många av dessa anmälningar/ansökningar som leder till utredning. Den andra handlar om hur många barn och unga som blivit föremål för omedelbara omhändertaganden, ansökan om vård enligt LVU samt hur domstolen avgjort målen. Den tredje gäller familjehemsplacerade barn.

Länsstyrelsen genomförde också under år 2000 en samlad tillsyn av alla hem för vård eller boende för barn och unga, varav fyra med offentlig huvudman. Resultatet sammanställdes i en rapport som presenterades på ett seminarium med inbjudna företrädare för socialtjänsten och institutionerna.

Under året har 105 tillsynsärenden handlagts. Av dem fann Länsstyrelsen skäl att kritisera 24 ärenden varav åtta allvarligt.

790 samtal har handlat om barn och unga. 254 samtal har rört hem för vård eller boende, varav fyra var klagomål.

Av de 790 var 133 klagomål på socialtjänstens handläggning m m.

Positiv kritik

Ett stort utvecklingsarbete bedrivs ute i kommunerna, många med utvecklingsstöd från Länsstyrelsen. De som arbetar inom socialtjänsten med barn och unga är engagerade och kompetenta.

Exempel på projekt som är positiva och viktiga är;

- föräldrautbildning med syfte att stärka föräldrar i deras föräldraroll och medverka till nätverksbyggande.
- Stöd till barn med missbrukande föräldrar
- Stöd till gravida missbrukare
- Fältarbete med tydlig inriktning på att stödja ungdomar och förebygga alkoholdebut
- Ökat förebyggande arbete för barn och unga i syfte att förhindra institutionsvård
- Uppsökande verksamhet för att kartlägga och ta fram modeller för avgiftning, utredning, behandling och uppföljning för ungdomar 18-25 år med svåra narkotikaproblem
- Samverkansprojekt mellan socialtjänsten, barnpsykiatrien och vuxenpsykiatrien för barn till psykiskt sjuka föräldrar
- Stöd till familjehemsplacerad och tonåringar

Negativ kritik

Fortfarande har endast en tredjedel av kommunerna upprättat riktlinjer för handläggning av barn- och ungdomsutredningar. Länsstyrelsen anser att riktlinjer är ett sätt att utveckla kvalitén i utredningsarbetet både formellt och innehållsmässigt.

I tillsynen har framkommit att det inte är ovanligt att insatser pågår i ärenden utan att beslut om att öppna utredning har tagits. Det innebär en rättsosäkerhet för den enskilde.

Från granskningen av Hem för vård eller boende konstateras flera brister. Länsstyrelsen valde att belysa olika kvalitetsfaktorer av betydelse för innehållet i vården. Dessa var barnperspektivet, personalens teoretiska utbildning, praktiska erfarenhet, personliga lämplighet, bemanning, anställnings och arbetsförhållanden samt systematisk utvärdering och dokumentation.

Få institutioner uppger att barnkonventionen används som ett redskap eller är på väg att implementera i behandlings- eller utvärderingsmodellerna.

13 av de granskade hemmen uppfyller inte kraven på högskoleutbildning för föreståndare och biträdande föreståndare. Endast i ett fåtal hem har all behandlingspersonal adekvat utbildning.

De flesta hemmen uppger någon speciell metod och förhållningssätt med teoretisk anknytning. Det framstod dock som regel oklart vad de teoretiska begreppen stod för i praktiken.

Handledning bedöms som viktig för personalen. I fem av hemmen saknades helt handledning.

Så gott som genomgående saknades fullständiga handlingar från socialtjänsten, liksom in- och utskrivningsbeslut. Endast fyra av 35 HVB har kvalitetsuppföljning av verksamheten. Nio saknar det helt och övriga har mycket liten ansats. Behandlingsjournaler saknas alltför ofta och de var dåligt strukturerade. Journalskrivningen innehöll oftast inte barnens inställning och medverkan.

Nio hem saknar helt system för kvalitetssäkring av verksamheten. Länsstyrelsen har tillsammans med fyra representanter för kommunerna tagit fram en utvärderingsmall som ska användas efter avslutad placering. Socialtjänsten ska en tid efter avslutad placering intervjua barnet/den unge. Svaret ska användas av socialtjänsten som del i analys av den enskilda placeringen. Kopia ska sedan skickas till Länsstyrelsen och institutionen.

I åtta av totalt 105 individuella tillsynsärenden fann Länsstyrelsen skäl att rikta allvarlig kritik. Det handlade om olika handläggningsbrister, som hade avgörande betydelse för barns säkerhet och trygghet. Bland annat för barn, vars förälder fanns i häktet. Socialtjänsten skaffade sig inte tillräcklig kännedom om barnens vårdnadsförhållanden, utredningen drog ut på tiden, kontaktperson beviljades ej i enlighet med moderns önskan och avslogs med felaktig motivering, försörjningsstöd tillgodosågs inte.

I ett annat fall ledde socialtjänstens brister i utredning och bedömning, dokumentation och beslut till att en tonårsflicka fortsatte att fara illa och familjen lämnades att på egen hand klara upp situationen.

I ytterligare ett annat fall underlät socialtjänsten att beakta en tonårings rop på hjälp, trots expertutlåtande från BUP. En analys av barnets behov saknades och föräldrarnas förmåga att tillgodose dem. Upprepade noteringar om att barnet misshandlats, blivigt slagen i hemmet fanns inte med i analysen.

Positiva utvecklingstendenser

Trots den kritik som framförs kan konstateras att det pågår ett hängivet och kvalificerat barn- och ungdomsarbete i kommunerna. Med framgång i många fall lyckas socialtjänsten nå ungdomar i riskzonen, ge stöd till unga mammor, ge stöd till barn till psykiskt funktionshindrade och barn till missbrukande föräldrar.

Antalet omedelbara omhändertaganden har minskat med 14% jämfört med föregående år. Det kan bero på att nämnderna ansett att vårdbehov inte förelåg, att vård med samtycke har gått att få till stånd eller att länsstyrelsens påpekande om detta föranlett en uppmärksamhet på tillämpningen.

Förbättringsområden

Ungdomar som fyllt 15 år och själva ansöker om bistånd har rätt att få beslut och vårdnadshavaren ska underrättas om beslutet Ungefär en tredjedel av kommunerna uppgav att de mottagit ansökningar från enskild som inte lett till utredning.

Totalt sett bör socialtjänsten förbättra sina bedömningar om att en anmälan/ansökan inte ska utredas samt behöver utredningarna förbättras.

Det är viktigt att socialtjänsten har tillgång till statistik om den egna verksamheten för att kunna analysera och bedöma behov av resurser och insatser.

Länsstyrelsen rekommenderar alla socialnämnder att anta riktlinjer för arbetet med barn och unga.

Socialnämnderna bör i högre utsträckning överväga om inte miljöindikationen bör ligga till grund för ansökan om vård i de fall förutsättningarna för vård enligt beteendeindikationen föreligger. Det är särskilt viktigt att socialnämnderna observerar den lagändring som skett utifrån FN:s Barnkonvention: Barnets bästa ska vara ett riktmärke i allt arbete med barn och ungdom och barn ska höras i ärenden som rör dem.

I 41% av de nyplaceringar som gjordes placerades barn i hem som fanns i deras nätverk. Det är viktigt att , med iakttagande av barnets bästa, i största möjliga utsträckning överväga möjligheterna att placera barnet i det egna nätverket.

Barns behov av prövning av vårdnaden bör särskilt uppmärksammas i de fall en förälder är vållande till den andre förälderns död.

Vad avser vården inom den enskilt och offentligt drivna vården bör utbildningsnivån höjas avseende all personal.

I större utsträckning måste kvalitetssystem och modeller för resultatutvärdering införas i verksamheterna och tillämpas fortlöpande.

Barnperspektivet behöver utvecklas både i verksamheterna och i dokumentationen

Barnkonventionen ska användas som ett redskap i behandlingsmodellerna och synas i utvärderingsmodellerna.

FAMILJERÄTT OCH FAMILJERÅDGIVNING

Genomförd tillsyn

25 individuella ärenden har under året handlagts. Av de 16 som beslutats har tre fått kritik Länsstyrelsen har under året utkommit med en rapport om vårdnad, boende, umgänge. Den hade sin grund i förändrad lagstiftning i Föräldrabalken. Regeringen gav länsstyrelserna i uppgift att följa konsekvenserna av förändringarna. Verksamhetstillsynen genomfördes under 1999 och redovisades därför i förra årets årsrapport. Någon uppföljning har inte skett detta året.

Ett antal samtal som rör umgänge och vårdnad har kommit in, men är för få för att särelevanteras.

I kontakterna med socialtjänsten finns fortfarande stor tveksamhet till vårdnadsöverflyttningar.

Positiv kritik

Länsstyrelsen utreder inte som regel pågående vårdnads- och umgängesärenden eftersom rättssäkerheten bedöms vara tillgodosedd genom domstol.

Kontakt tas med familjerätten, som i de flesta fall bedöms handlägga dessa ärenden på rätt sätt.

Förbättringsmöjligheter

Många av samtalen och de skriftliga klagomålen kommer från män, som anser sig orättvist behandlade.

Det är angeläget att uppmärksamma behovet av manlig personal för att åstadkomma en jämnare könsfördelning.

Det är angeläget att domstolarnas beslut om kontaktperson vid umgängesärenden kan verkställas av socialtjänsten. Inte sällan uppmärksammas Länsstyrelsen på att det dröjer alltför länge till men för såväl barn som umgängesförälder.

Förutsättningen är dock att domstolen samrått med socialtjänsten före besked.

VUXNA MISSBRUKARE

Tillsyn som genomförts

Tillsammans med Länsstyrelsen i Västra Götaland genomförde Länsstyrelsen 1999 en verksamhetstillsyn om hemlösheten. I Göteborg studerades alla stadsdelar och i Skåne alla stadsdelarna i Malmö. Rapporten presenterades under år 2000. Under år 2000 har åtta slumpvis utvalda kommuners missbruksvård granskats. Syftet har bland annat varit att se om beslut om insatser stämmer med vad klienterna ansökt om, att värdera kvaliteten i insatserna, att granska verksamheten utifrån ett könsperspektiv och särskilt uppmärksamma kvinnliga missbrukares situation.

Kommunerna som granskats är; Eslöv, Helsingborg, Hässleholm, Klippan, Kristianstad, Lund, Sjöbo och Ystad.

Totalt 29 individuella klagomålsärenden har handlagts under året. Av dem kritiserades tio, därav fem allvarligt. I de sistnämnda har besök skett ute i kommunerna i syfte att få en dialog kring förbättringsmöjligheter.

Den privata HVB-verksamheten har besökts under året.

Positiv kritik

Endast i en av kommunerna saknades barnperspektivet i hanteringen av missbruksärenden. På olika sätt fokuseras på barnen. Så t ex finns grupper för barn med föräldrar som har beroendeproblematik, riktlinjer för hantering av ärenden med missbruk hos föräldrar med barn, medvetna metoder för samtal, pappagrupp m m.

Övriga nog stämmer insatserna med vad klienterna ansökt om, vilket annars var en av farhågorna från länsstyrelsens sida inför verksamhetstillsynen.

Det pågick ett mycket engagerat arbete med missbrukarna inom kommunerna och de kvinnliga missbrukarna uppmärksammades på olika sätt. Många olika öppenvårdsformer är etablerade.

En mängd projekt med stöd från Länsstyrelsen finns ute i kommunerna. I de uppmärksammas såväl ungdomar med missbruksproblem, gravida missbrukare, etablerade tunga missbrukare.

Negativ kritik

Av de drygt 150 granskade akterna fanns varierande grad av brister. Påfallande ofta fanns inga beslut i de ärenden där kommunens egna insatser användes. Vårdplaner saknades i många ärenden, en del journaler var mycket svårlästa, då man blandade ekonomiskt bistånd med missbruk. Dokumentationen var bristfällig.

Fem av årets 29 tillsynsärenden har slutat med allvarlig kritik. I samtliga ärenden har det handlat om tunga heroinmissbrukare, som avlidit till följd av sitt missbruk. Socialnämnderna hade brustit i användandet av LVM-lagstiftningen, inte haft tillräckligt med eftervårdande insatser, inte klarat av att göra en helhetsbedömning, brustit i sitt utredningsansvar.

Den verksamhetstillsyn som granskade hemlösheten i Malmö fann att Malmö i vissa delar ej lever upp till socialtjänstlagens krav och intentioner. 1999 fanns fler än 100 uteliggare.

Hotell- och härbärgesboende är endast acceptabelt under en kortare tid. Det ökande antalet kvinnliga missbrukare är ytterst oroande.

Totalt fanns 1999 458 personer som var hemlösa.

Av de 322 samtal som rörde vuxna missbrukare kom 33 klagomål från enskilda. Ofta handlar samtalen om svårigheter att komma till tals med socialtjänsten, att få hjälp till behandlingsinsatser på institution, om bostadssvårigheter, skulder och en upplevd ovilja från socialtjänstens handläggare att se helheten och vilja hjälpa på rätt sätt.

Positiva utvecklingstendenser

Från den granskning som skett i de åtta kommunerna finns mycket hoppfullt och det sker ett gediget socialt arbete. Förvånansvärt många klienter anser att de får vad de behöver. Positivt är också att några kommuner under FOU i Skånes ledning ska arbeta med kvalitetsutveckling av sin verksamhet.

Förbättringsområden

Dokumentation och handläggning behöver stramas upp och förbättras.

Det är viktigt att formella beslut ges för de insatser som är de "egna" i kommunen

Resurserna till missbruksområdet behöver ses över och förstärkas på en del håll eftersom missbrukets omfattning ökar oroväckande i Skåne.

ÄLDREOMSORG

Genomförd tillsyn

Under år 2000 har verksamhetstillsyn i 16 kommuner och tre stadsdelar i Malmö ägt rum. Fokus för tillsynen har varit rättssäkerhet, laglighet och kvalitet. Uppgifterna har inhämtats genom enkät, aktgranskning och dialog med chefer, handläggare och vårdpersonal. En liknande tillsyn ägde rum 1999 i länets norra och östra kommuner.

Samordnad verksamhetstillsyn mellan Länsstyrelsen och RT-enheten har genomförts av särskilt boende för äldre personer i Malmö och Burlöv. Metoden för tillsynen har i stort sett följt de handböcker som är avsedda att användas för gemensam tillsyn på äldreområdet. Tillsynen har skett på såväl övergripande som lokal nivå. Politiker, chefer och personal på olika nivåer har intervjuats, liksom anhöriga. Erfarenheterna av den samlade tillsynen är att dessa fungerat väl och uppskattats av de tillsynade kommunerna. Samordnade bedömningar och beslut har gagnat målet för tillsynen och effekten har uppnåtts i de delar myndigheterna framfört kritik. Kritiken har gällt framförallt dokumentation, bemanning och aktivering.

I en annan undersökning har länets samtliga kommuner lämnat in uppgifter till Länsstyrelsen om antalet icke verkställda beslut och domar enligt 6 f och h §§ SoL.

37 ärenden från enskilda personer har handlagts under året. I 23 av dem fanns anledning till kritik och i 3 av dem allvarlig kritik.

Totalt 482 samtal registrerades. Av dem 44 klagomål från enskilda eller anhöriga. 120 samtal därutöver handlade om särskilda boendeformer, fem av dem var klagomål.

Under året har också 45 särskilda boendeformer granskats. 32 % av dem är rena äldreboenden, medan resten har tillstånd för antingen enbart psykiskt funktionshindrade eller både dementa och psykiskt funktionshindrade.

Positiv kritik

De flesta kommuner har organiserat sig på så sätt att handläggningen till äldre utförs av specialiserade biståndshandläggare. Motiveringen till att omorganisera har i de flesta fall varit att avgränsa myndighetsutövningen för att utveckla handläggningen av biståndsärenden och undvika den splittring i olika arbetsuppgifter som många handläggare upplevt.

Nästan alla handläggare inom äldreomsorgen är högskoleutbildade, framförallt social omsorgslinje, men även socionom eller sjuksköterska.

Bland vårdpersonalen varierar utbildningsnivån kraftigt. Inom samtliga kommuner pågår stora utbildningsinsatser för att erbjuda utbildad personal adekvat utbildning.

Flera kommuner eftersträvar också en bättre balans i könsfördelningen

Extern handledning för handläggare finns i hälften av kommunerna och för vårdpersonal är siffran något högre. Vårdpersonal inom demensvård har i regel alltid tillgång till handledning. Information till allmänheten lämnas i de allra flesta kommuner i form av informationsbroschyr. I den uppsökande verksamheten har kommunerna kommit olika långt.

Begreppet hemtjänst enligt 6 f tolkas mycket olika av kommunerna. Det är dock positivt att 75% av kommunerna tolkar ansökan om trygghetstelefon, matdistribution och korttidsvård enligt 6 f.

Ansökningar om insatser inom äldreomsorgen handläggs nästan undantagslöst mycket snabbt. Totalt i länet fanns i mars 2000 endast sex ärenden, där beslut inte fattats inom fyra månader.

Negativ kritik

Ca 220 ärenden granskades totalt i den stora verksamhetstillsynen. Följande brister uppmärksammades, om än i varierande grad;

- Oklarhet i fråga om vem som ansöker, vilka insatser som sökt och på vilket sätt handläggaren haft kontakt med den enskilde.
- Den enskildes syn på sin situation
- Otydlighet i beslut om hemtjänst om vilka insatser som beviljats, omfattningen och när besluten verkställts
- Otydlighet i beslut om särskilt boende vad gäller uppgifter om vilket boende som erbjuds och verkställighet

När det gäller tillämpningen av 6 f och 6 g §§ SoL prövas ledsagare och dagvård enligt 6 g. Länsstyrelsen rekommenderar alla kommuner att, i avvaktan på vägledande praxis pröva dessa insatser enligt 6 f

I var tredjekommun upplever vårdpersonalen arbetet som tungt. De arbetar under tidspress och stressar för att hinna göra det de ska.

I Skåne fanns i mars 2000 totalt 218 beslut, varav fyra hemtjänst och 213 särskilt boende, som inte var verkställda den 31 december 1999. Antalet domar som inte var verkställda var vid samma tidpunkt 7. Samtliga dessa domar gällde särskilt boende.

Skälen till att besluten inte verkställts uppgavs i hälften av ärendena vara resursbrist och i resten att den enskilde vill avvakta med insatsen eller önskat specifikt boende. För ej verkställda domar angavs samma skäl.

I den individuella tillsyn som handlagts under året handlade kritiken i 7 ärenden om bemötande, i 13 om brister i handläggningen, i tre ärenden om missnöje med beviljade beslut samt i tre ärenden om missnöje med insats.

Från tillsynen av särskilda boenden konstateras att endast 20% av totala antalet platser med 1354 har fullvärdiga boenden. 40% har egna hygienutrymmen, 1% är dubbelrum, resten är enbart rum.

I flera verksamheter har Länsstyrelsen haft synpunkter på att bemanningen är för låg i förhållande till den målsättning de har att leva upp till. Detta gäller både äldre och funktionshindrade.

Endast 50% har haft brandövning det sista året.

Positiva utvecklingstendenser

Sedan 1998, då tillsyn genomfördes av de särskilda boendeformerna i Skåne, har standarden förbättrats, så även kompetensen, handledningen till personal samt personalomsättningen. Arbetet med att utveckla kvalitetssystem fortsätter. Ambitionerna är höga, men det är viktigt att det blir en integrerad del av verksamheten.

Jämfört med 1998 har antalet ej verkställda beslut och domar minskat och flera kommuner satsar mycket på utbyggnad av särskilt boende.

Förbättringsområden

Den uppsökande verksamheten behöver komma till stånd i många kommuner.

I de kommuner, där personalen upplever arbetet som mycket stressande och vårdarbete tungt, är det angeläget att åstadkomma förbättringar för personalen, så att tillräckligt med tid går att avsätta för vårdtagarna och deras olika behov.

I den enskilt drivna vården är det angeläget att fortsätta med att förbättra boendestandarden och att åstadkomma en bemanning som möjliggör kvalitet i vårdinsatserna.

PSYKISKT FUNKTIONSHINDRADE

Tillsyn som genomförts

Länsstyrelsen och Socialstyrelsens Regionala tillsynsenhet i Malmö har under år 2000 genomfört en uppföljning av psykiatrireformen för att belysa effekterna av insatserna till personer med funktionshinder.

Syftet med tillsynen har varit att granska socialtjänstens insatser för boende och sysselsättning samt hur samverkan, informationsöverföring och vårdplanering fungerar mellan huvudmännen. Länsstyrelsen och RT-enhet har träffat representanter för frivilligorganisationer och berörda myndigheter. Länsstyrelsen har också besökt boenden, arbetskooperativ/kollektiv samt handläggare och beslutsfattare från stadsdelsförvaltning Centrum.

Få individuella klagomålsärenden har under året direkt rört brister i insatser som rör det direkta funktionshindret. Däremot blir det vanligare att psykiskt funktionshindrade eller någon anhörig skriver och är missnöjda med bemötande, stöd i boendet ekonomiskt bistånd, umgänge med barn eller andra frågor som rör deras barn.

94 st samtal registrerades under året, varav fyra av dem var klagomål från enskilda.

De bedömningar som görs rör den granskade stadsdelen och i vissa fall hela Malmö.

Det är dock en farhåga att liknande situation finns i övrigt i länet.

Tillsyn har också skett på de särskilda boende i länet, som också har tillstånd för att ta emot psykiskt funktionshindrade.

Positiv kritik

Länsstyrelsen hittade exempel på bra verksamheter för daglig sysselsättning, arbetskollektivet Sallerupsvägen och arbetskollektivet Alfa. På Sallerupsvägen finns ca 90 medlemmar från 18 år och uppåt. De intervjuade lyfte fram vikten av trygghet i verksamheten.

På Alfakooperativet finns plats för 20 medlemmar. Intervjuer med medlemmar visade att de uppskattar verksamheten, känner sig välkomna och trivs med personalen. Länsstyrelsen anser att verksamheterna genomsyras av intentionerna i psykiatireformen och de bygger på ett individualiserat arbetssätt.

Negativ kritik

15 akter granskades. Akterna avsåg ansökningar om bostad med särskild service, personlig assistans, ledsagarservice, kontaktperson, korttidsvistelse enligt LSS samt ansökningar om hjälp i hemmet, kontaktperson, särskilt boende enligt SoL.

Handläggningen och dokumentationen lever inte upp till kravet på god kvalitet och rättssäkerhet. Särskilt allvarligt är det att den enskildes behov och önskemål inte blir tydliggjorda i utredningen.

Länsstyrelsen fann också tre gynnande beslut och två domar som inte verkställts, vilket är allvarligt.

Många synpunkter kom fram från intresseföreningarna. Bland annat pekade de på bristen på daglig sysselsättning. Intresseföreningen för schizofreni uppskattade att ca 1000 av 1500 patienter inom psykiatrin i Malmö har en dålig tillvaro, framförallt ur sysselsättnings-synpunkt.

Kronofogdemyndigheten pekade på ökningen av vräkningar på grund av psykiska problem och sociala störningar. MKB som har 15 anställda som enbart arbetar med sociala problem anser att det är svårare nu att få den hjälp som behövs från socialtjänst, psykiatri och polis.

Den granskade stadsdelen har inte kartlagt behovssituationen. Den senaste inventeringen gjordes 1996 och då saknade 68% av målgruppen någon form av sysselsättning

Det finns också för få boendialternativ och för lite boendestöd för målgruppen.

Vid den granskning som skett av särskilda boendeformer kan konstateras att många inte fyller kravet på fullvärdiga boenden. Det finns också på vissa en åldersspridning, en målgruppsblandning, och en storlek som inte kan anses motsvara psykiatireformens krav.

Positiva utvecklingstendenser

Länsstyrelsen i Skåne har i uppgift att efter ansökan från kommunerna bevilja medel för personliga ombud. Även om antalet personliga ombud inte kommer att räcka för det behov som finns är det ändå positivt att insatsen nu finns. Alltmer börjar också gruppen psykiskt funktionshindrade uppmärksammas. Länsstyrelsen fann också vid sin tillsyn i stadsdelen Centrum hade en god ambitionsnivå i måldokument och handlingsplan. Det finns ett stort engagemang bland personal.

Förbättringsområden

Den uppsökande verksamheten behöver utvecklas och inventering av av behoven måste göras.

Flera och olika boendialternativ behöver tillskapas

Det behövs en ökad satsning på målinriktad daglig sysselsättning

Det behövs en förbättrad dokumentation. Domar och gynnande beslut ska verkställas

Det är av stor vikt att personal, som arbetar på olika nivåer med personer med psykiska funktionshinder har kunskap om den lagstiftning enligt SoL och LSS samt kunskaper om psykiska funktionshinder och dess konsekvenser.

HANDIKAPPOMSORG

Genomförd tillsyn

Länsstyrelsen har genom enkät till kommunerna begärt in uppgifter om hur många icke verkställda domar och beslut enligt §9 LSS och 6f SoL för funktionshindrade personer under 65 år som fanns den 31 december 1999. Rapporten lämnades i juni 2000 till Socialdepartementet.

Länsstyrelsen har också genomfört en tillsyn över insatsen Råd och annat personligt stöd enligt LSS som handläggs av Region Skåne. Tillsynen genomfördes i nära samarbete med ansvariga inom Region Skåne. Intervjuer genomfördes med handläggarna för myndighetsutövningen, verksamhetsansvariga för teamorganisationen –utförarna samt företrädare för dessa. Representanter för intresseorganisationerna inom HSO Skåne lämnade synpunkter. Handläggningen av beslut enligt 9§ 1 LSS granskades också. En enkät skickades ut till samtliga kommuner och en sammanställning har därefter skett av deras åsikter.

Syftet med tillsynen har varit att studera hur den formella handläggningen sker. Följs lagens intentioner att tillförsäkra expertstöd.

26 individuella klagomålsärenden har handlagts under året. Sju av dem kritiserades och av dem fem allvarligt.

477 samtal registrerades under år 2000. 47 av dem var klagomål på handläggning m m från antingen enskilda eller anhöriga, gode män, andra myndigheter eller socialtjänsten.

Totalt har nio tillståndspliktiga verksamheter granskats.

Positiv kritik

Länsstyrelsen anser att det är bra att myndighetsutövningen är koncentrerad till ett fåtal handläggare – den blir då tydlig och kan säkerställa enhetlighet i bedömningar och beslut.

Det är också bra att det finns antagna riktlinjer för myndighetsutövningen.

Det är positivt att Region Skåne avser att kartlägga icke aktuella gynnande beslut.

Vidare är det positivt att teamen har tillgång till expertkunskap.

Kommunernas handläggare tycker att det är lätt att få kontakt med utredarna på Råd och stöd och de är nöjda med kontakterna. För målgruppen är detta positiva samarbete viktigt och värdefullt.

Negativ kritik

Länsstyrelsen har konstaterat att myndighetsfunktionen inte följer upp om verkställighet av beslut sker och att utförarorganisationen inte kan precisera hur stor del av resurserna som är reserverade för Råd och stöd. Detta kan leda till bristande rättssäkerhet för den enskilde. Handläggningstiderna under den granskade perioden är i flera ärenden alltför långa.

Det saknas kunskap om teamens arbetssätt hos vissa kommunala företrädare och intresseorganisationer.

Från intresseorganisationerna framfördes bland annat att vissa insatser, t ex sjukgymnastik, allt oftare överlämnas till anhöriga att utföra efter instruktioner från sjukgymnast. Det framfördes också att den enskildes "bevisbörda" är tung när beslut om insatser ska omprövas.

I Skåne fanns 31 december 1999 totalt 171 beslut enligt §9 LSS samt 34 domar som inte var verkställda. Av de ej verkställda domarna rörde 26 bostad med särskild service. Insatserna kontaktperson, ledsagarservice och boende med särskild service för vuxna är svårast att verkställa. En kommun angav då att det kunde dröja mellan tre till fyra år innan ett beslut om bostad kunde verkställas. Eftersom detta är lagstadgade rättigheter för den enskilde är situationen allvarlig och oroväckande.

I den individuella tillsynen har allvarlig kritik riktats i fem ärenden. Det har handlat om att en dom om personlig assistans inte verkställdes på fyra månader på grund av att ansvariga inte uppmärksammat att domen innehöll både insatsen personlig assistans och ledsagarservice. I ett annat ärende avslogs insatsen korttidsvistelse med motiveringen att personer hade ledsagarservice. I övriga ärenden verkställdes inte gynnande domar.

Förbättringsområden

Dokumentation behöver förbättras och handläggningstiderna kortas när det gäller insatsen Råd och stöd enligt LSS

Behov av samordning av hela Skånes resurser – diskussioner förs om ambulerande resursteam

Definitionen Råd och stöd i förhållande till habilitering behöver klargöras
Metodutveckling behövs för att utveckla arbetet med individuella handlingsplaner

Kunskaper om målgruppens behov samt resurser behöver tillskapas i de kommuner som har svårt att verkställa beslut och domar.

VÅLD MOT KVINNOR

Genomförd tillsyn

Länsstyrelserna i landet fick i december 1997 Regeringens uppdrag att följa och uppmärksamma frågor som rör våld mot kvinnor och belysa konsekvenserna av den förändrade lagstiftningen när det gäller stödet till dessa kvinnor. Uppdraget är treårigt. Länsstyrelsen har genom en enkät till länets kommuner kartlagt hur socialnämnderna i länet arbetar med dessa frågor.

Positiv kritik

Många kommuner har utarbetat handlingsprogram, vilka kan utgöra bra underlag för att samverkan mellan myndigheter kan fungera i praktiken.

I Helsingborg finns Johanna – en verksamhet som är ett samarbete mellan polis och socialtjänst (från början även kriminalvården)

I Lund pågår ett samarbete med 7 kranskommuner med akut boende och stöd för misshandlade kvinnor.

I Malmö finns ett kommunövergripande handlingsprogram och det finns många som aktivt arbetar med stöd till kvinnor som utsätts för våld.

På många håll bedrivs förebyggande arbete, så t ex startas kvinnogrupper i Lund och i Simrishamn finns olika metoder för att stödja unga flickor.

Negativ kritik

De flesta kommuner saknar skriftlig information om vart en misshandlad kvinna kan vända sig. Det är dåligt att de kommuner som ett stort antal utländska kvinnor inte har utarbetat information till våldsutsatta kvinnor på språk som förekommer i kommunen.

Förbättringsområden

Kommunerna själva fick önska inför framtiden. Där framkom bland annat;

I den egna organisationen och för den egna kompetensen

- Handlingsprogram
- Kvinnojour och särskilt boende
- Kvinnokriscentrum
- Tillgång till expertis, ex en särskild utbildad handledare
- Någon expertgrupp liknande samråd vid sexuella övergrepp
- Ett familjens hus i Malmö
- Bättre kunskaper om den process som leder fram till kvinnomisshandel och varför kvinnor återvänder.
- Särskilda metoder för andra kulturer

Resurser hos andra myndigheter

- Bättre resurser för polisen
- Fler trygghetspaket
- Kontinuerlig kompetens utveckling, anmälningsskyldigheten ska följas
- Polisen borde bättre följa upp besöksförbud

Inga-Lill Leierth
Socialdirektör

Bilaga:

TELEFONSTATISTIK

Under 2000 har totalt 5253 samtal kommit till sociala funktionen. Det avser då alla sakområden inklusive alkohol. Det är ungefär samma antal inom socialtjänsten som 1999 då vi fick 5000 samtal exkl alkohollagen som hade 862 samtal. För 2000 är antalet samtal om alkohollagen 330.

Vem har ringt?

Socialtjänsten svarar för en ökande andel samtal. I år kommer 39% av samtalen därifrån, medan enskildas andel har minskat och svara för 32%. Samtalen från media har ökat och från anhöriga minskat.

Vad gäller samtalen?

De flesta samtalen rör ekonomiskt bistånd, men andelen har stadigt minskat och är för år 2000 en fjärdedel av samtalen.. Samtalen om LSS (9%) har minskat, medan barnavård (16%) och äldreomsorg (9%) är oförändrade.

Vad leder samtalen till?

De flesta är rådgivning som ökat till 41% medan andelen klagomål minskat till 16%.

Klagomålen.

Klagomålen gäller i drygt hälften av fallen ekonomiskt bistånd. Därefter kommer barnavård (16%), missbruk (8%), LSS (6%), äldreomsorg (5%) och familjerätt 5%).

Sändlista

Socialdepartementet, Socialminister Lars Enqvist

Finansdepartementet, Länsstyrelseenheten

Socialdepartementet, IFO-enheten

Socialstyrelsen, Gd Kerstin Wigzell

Socialnämnderna eller motsvarande i länet

Socialstyrelsen, Sociala tillsynsenheten

Socialstyrelsen, Socialtjänstavdelningen

Socialstyrelsen, Äldreenheten

Länsstyrelserna

Länsrätten